

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Кафедра музичного мистецтва

На правах рукопису

ДОРЕНКО АНАСТАСІЯ СЕРГІЇВНА

**УКРАЇНСЬКА ПОП-МУЗИКА:
НАПРЯМКИ, ВИКОНАВЦІ, ХІТИ**

Спеціальність 025 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма «Музичне мистецтво»
Робота на здобуття ступеня вищої освіти магістр

Науковий керівник:
КОМЕНДА ОЛЬГА ІВАНІВНА,
в.о. професора кафедри музичного мистецтва,
доктор мистецтвознавства, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол №

засідання кафедри музичного мистецтва

від _____ 2024 р.

Завідувач кафедри

доктор мистецтва _____ доц. І. І. Косинець

ЛУЦЬК – 2024

Анотація. Українська попмузика – явище багатогранне, оригінальне, але мало осмислене і досліджене. Причина цього – в постсовєтському, снобістському ставленні до масової культури як до чогось обов’язково низькопробного, з іншого боку – у відсутності відповідного дослідницького інструментарію. Тож перед молодими українськими дослідниками, які цікавляться феноменом попмузики – непростий шлях не лише збирання і осмислення фактів, але пошуку і апробації нових методів і підходів.

Мета дослідження – визначити та охарактеризувати ключові напрямки української поп-музики 1989-2024 років, її найвидатніших представників – авторів і виконавців та їхні пісні, що стали уособленням основних періодів її розвитку. **Завдання:** описати процес формування і розвитку української попмузики 1989-2024 років – її основні прояви, факти і тенденції – в контексті пошуку національної ідентичності та протистояння ворогу; проаналізувати пісню гурту «Океан Ельзи» «Там, де нас нема» як приклад поп року 1990-х, пісню Руслани «Дикі танці» як приклад попфольку 2000-х, пісню гурту «Один в каное» «У мене немає дому» як приклад інді 2010-х.

У результаті дослідження запропоновано оригінальну концепцію дослідження української поп-музики, згідно якої пісня «Там, де нас нема» «Океану Ельзи» є символом періоду формування української попмузики, що співпав з часом відродження Української держави і характерного для цього часу і творчості гурту «Океан Ельзи» напряму поп року; пісня «Дикі танці» – символом виходу української попмузики на міжнародну арену, і у зв’язку з цим підкреслення її національного колориту за допомогою попфольку – напряму, притаманного для творчості Руслани; пісня «У мене немає дому» – символом подій російсько-української війни, боротьби за власну культурну ідентичність і напряму інді, актуалізованого в українській попмузиці останніх років та творчості гурту «Один в каное».

Ключові слова: українська попмузика, поп рок, попфольк, інді, «Океан Ельзи», Руслана, «Один в каное», «Там, де нас нема», «Дикі танці», «У мене немає дому».

Summary. Ukrainian pop music is an original phenomenon, but little understood and researched. The reason is in the post-Soviet attitude towards mass culture as something necessarily low-quality, on the other hand, in the absence of appropriate research tools. Therefore, young Ukrainian researchers who are interested in the phenomenon of pop music become on a difficult path not only to collect and understand facts, but also to find and test new methods and approaches.

The goal of the study is to identify and characterize the key directions of Ukrainian pop music in 1989-2024, its most prominent representatives – authors and performers, and their songs, which became the personification of the main periods of its development. **Tasks:** to describe the process of formation and development of Ukrainian pop music in 1989-2024 – its main manifestations, facts and trends – in the context of the search for national identity and opposition to the enemy; to analyze the song “There, where we are no” by the band “Ocean by Elza” as an example of 1990s poprock music, Ruslana’s song “Wild Dances” as an example of popfolk in the 2000s, the song “I have no home” by the band “One by Kanoe” as an example of indie 2010s.

As a result of the study, an original concept of the study of Ukrainian pop music was proposed. According to it the song “There, where we are no” by “Ocean by Elsa” is a symbol of Ukrainian pop music, which coincided with the time of the revival Ukrainian state. This song is bright example of Ukrainian pop rock and creativity by band “Ocean by Elsa” too. “Wild Dances” is a symbol of the emergence of Ukrainian pop music on the international stage, and in this connection the emphasis of its national flavor. This song bright example of Ukrainian pop folk and creativity by Ruslana. The song “I have no home” is a symbol of the events of the Russian-Ukrainian war, the struggle for own cultural identity. This song is bright example of Ukrainian indie, actualized in Ukrainian pop music in recent years and the creativity by band “One by Kanoe”.

Key words: Ukrainian pop music, pop rock, pop folk, indie, “Ocean by Elsa”, Ruslana, “One by Kanoe”, “There, where we are no”, “Wild Dances”, “I have no home”.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. УКРАЇНСЬКА ПОПМУЗИКА 1989-2024 РОКІВ.....	8
1.1. Прояви, факти, тенденції.....	8
1.2. У пошуку національної ідентичності.....	16
1.3. У війні.....	22
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ТВОРЧОСТІ ВИБРАНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ (ПОПРОК, ПОПФОЛЬК, ІНДІ).....	25
2.1. «Океан Ельзи»: «Там, де нас нема» (1998).....	25
2.2. Руслана: «Дикі танці» (2004).....	33
2.3. «Один в каное»: «У мене немає дому» (2019).....	39
ВИСНОВКИ.....	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	52

ВСТУП

Актуальність дослідження. Українська попмузика – явище багатогранне, оригінальне, але вкрай мало осмислене і досліджене. Причина цього – подекуди в постсовєтському, снобістському ставленні до масової культури як до чогось обов'язково низькопробного і маловартісного, з іншого боку – у відсутності відповідного дослідницького інструментарію, адже підходити до попмузики з методами дослідження опусної музики – нерелевантно і малорезультативно. Тож перед молодими українськими дослідниками, які цікавляться феноменом попмузики – непростий шлях не лише збирання і осмислення фактів, але пошуку і апробації нових методів і підходів. Саме такі завдання були усвідомлені нами, коли ми постали перед вибором матеріалу для магістерського дослідження, їхня важливість і своєчасність забезпечують актуальність теми нашої роботи.

Об'єкт дослідження – процес формування і розвитку української попмузики.

Предмет дослідження – ключові напрямки, виконавці та хіти української попмузики 1989-2024 років, що стали уособленням основних періодів її розвитку.

Мета дослідження – визначити та охарактеризувати ключові напрямки української поп-музики 1989-2024 років, її найвидатніших представників – авторів і виконавців та їхні пісні, що стали уособленням основних періодів її розвитку.

Завдання дослідження:

– описати процес формування і розвитку української попмузики 1989-2024 років – її основні прояви, факти і тенденції – в контексті пошуку національної ідентичності та протистояння ворогу.

– проаналізувати пісню гурту «Океан Ельзи» «Там, де нас нема» як приклад попроку 1990-х;

- проаналізувати пісню Руслани «Дикі танці» як приклад попфольку 2000-х;
- проаналізувати пісню гурту «Один в каное» «У мене немає дому» як приклад інді 2010-х.

Методи дослідження: аналіз музикознавчої літератури, відео, аудіо, відбір та систематизація фактів, спостереження, порівняння, образно-тематичний аналіз, інтонаційний аналіз, підсумування та узагальнення.

Елементи наукової новизни одержаних результатів:

– формування української попмузики в радянську добу відбувалося в умовах закритості суспільства, існування т. зв. «залізної завіси», неможливості повноцінних контактів із зарубіжними музикантами; початок 1990-х рр. приніс довгоочікувану свободу, проте разом з нею і нові фінансові та правові умови функціонування музичного продукту, які потребували нових підходів;

– основною вимогою до конкурентоспроможного продукту стала вимога яскравого виконавця, емоційно забарвленого, персоналізованого, пісні якого є доступними і добре запам'ятовуються, водночас це було пов'язано з переходом на іншу систему цінностей і понять, тобто комерційної цифровізованої масової культури;

– запропоновано оригінальну концепцію дослідження української попмузики, згідно якої пісня «Там, де нас нема» «Океану Ельзи» – є символом періоду формування української попмузики, що співпав з часом відродження Української держави і характерного для цього часу і творчості гурту «Океан Ельзи» напряму попроку; пісня «Дикі танці» – символом виходу української попмузики на міжнародну арену, і у зв'язку з цим підкреслення її національного колориту за допомогою попфольку – напряму, притаманного для творчості Руслани; пісня «У мене немає дому» – символом подій російсько-української війни, боротьби за власну культурну ідентичність і напряму інді, актуалізованого в українській попмузиці останніх років та творчості гурту «Один в каное».

Практичне значення одержаних результатів. Результати магістерської роботи можуть бути використані у вузівських курсах основ історичного і теоретичного музикознавства, сучасної музичної культури, теорії та історії музичних стилів, методики викладання фахових дисциплін.

Апробація результатів та публікації. За матеріалами магістерської роботи взято участь у роботі XVIII Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень» (14–15 травня 2024 року, м. Луцьк, Україна) та опубліковано статтю: Доренко А. С. «Один в каное»: «У мене немає дому». *Матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень»*. Луцьк: Електронне видання: Вежа-Друк, 2024. С. 535–538 [18].

РОЗДІЛ 1

УКРАЇНСЬКА ПОПМУЗИКА 1989-2024 РОКІВ

1.1. Прояви, факти, тенденції

Поширеною є думка, що термін поп-музика має збірне значення. З одного боку, він означає увесь обсяг сучасної пісенної та інструментальної творчості, яка походить від розважальної, джазової й бітової музики, з іншого – відноситься до «стилів, жанрів і манери масового музикування (пісенні форми, танцювальна й легка оркестрова музика, рок-музика у всьому її стилістичному різноманітті)» [48].

Вероніка Тормахова наводить у своїй дисертації три тлумачення поняття поп-музика: 1) «легка» музика, що у музичному пдані не передбачає творчих відкриттів; 2) розважальна музика, як породження «масової культури», поширеної завдяки засобам телерадіокомунікації; 3) розповсюджена, тобто загальновідома та загально улюблена музика, поза будь-яким напрямками [47]. Разом з тим, за словами дослідниці, окрема експерти визначають поп-музику як «продукт музичного бізнесу, що виріс на хвилі ритм-енд-блюзу і рок-н-ролу та являє собою поверзневий, найбільш доступний шар рок-музики (... це поняття вікове, більш пов'язане із молодіжною аудиторією)... Попмузика ... є протилежністю рок-музиці по інформаційному балансу (перевага кількісної інформації наж якісною); 2) вона є антиподом року за способом буття (... не виробляється аматорами й ентузіастами, як рок). Сфноа діяльності людейЮ що за фахом займаються поп-музикою, вимагає спеціальної підготовки й інфраструктура, створена покроіннями попмузичних діячів, – це не що інше, як школа, традиція. Цей напрямок масової культури найбільш численний і доступний, завдяки радіо, телебаченню і своїй невибагливості» [47, с. 8].

Українська попмузика розвивалася відповідно до двох провідних

тенденцій – «наслідування західних традицій та створення власних музичних напрямів на фольклорній основі» [47, с. 11]. Характерною рисою української поп-музики, як спостерегла Вероніка Тормахова, була «опора на установлені моделі, однією з яких є популярна пісня-хіт» [47, с. 12], з виразною мелодикою, що легко запам'ятовується, нескладною гармонією, купетною формою.

Формування української попмузики в радянську добу відбувалося в умовах закритості суспільства, існування т. зв. «залізної завіси», неможливості повноцінних контактів із зарубіжними музикантами. Творчі ідеї артистів підлягали жорсткій цензурі з боку КДБ та радянської влади в цілому. Концертні програми, репертуар, тексти і навіть музичні стилі, костюми – усе ретельно перевірялося на відповідність панівній ідеології та курсу комуністичної партії.

Початок 1990-х рр. приніс довгоочікувану свободу, проте разом з нею і нові фінансові та правові умови функціонування музичного продукту, які потребували нових підходів. Українська музична індустрія зароджувалася поступово.

Основною вимогою до конкурентоспроможного продукту стала вимога яскравого виконавця, емоційно забарвленого, персоналізованого, пісні якого є доступними і добре запам'ятовуються. З огляду саме на це формувалася стратегія успіху. Укорінення в масовій свідомості поняття «продукту» означало перехід на іншу систему цінностей і відповідно понять, якими вона окреслюється, тобто комерційної цифровізованої масової культури, де ключовими поняттями стали «композиція», «хіт», «шлягер», «трек» тощо.

Помітними були спроби запозичення українськими попвиконавцями елементів західноєвропейської музики. Наприклад, образ першої попспівачки постсоветської України – Русі (продюсер К. Осауленко) став українською версією сценічного образу Мадонни: «дівчина у світлому одязі з солодким голосом, яка співає чистою українською мовою під бадьорі синтезаторні ритми» [33].

Аналізуючи представлені у фестивальних програмах 1990-х українські гурти («Кому вниз» – індустріальний готичний рок, «Брати Гадюкіни» – панк-гурт, з рисами фолку, блюзу та регі, «Воплі Відоплясова» – етнопанк та ін.), Олесь Николенко констатує наявність в українській музиці оригінальної та доволі сильної рок-традиції [33].

У 1990-ті активно працює попспівачка Ірина Білик, колишня солістка гурту «Цей дощ надовго» (продюсер Ю. Нікітін, компанія «Nova Management»). Зокрема, у 1994 р. співачка випустила альбом «Я розкажу», популярності якого посприяла організація першого в історії української попмузики офіційного туру Ірини Білик «Нова» (1995 р.).

Вважається, що середина 1990-х – період, протягом якого сформувалася українська музична індустрія [30, с. 11].

Вагомим чинником розвитку української поп-музики в 1990-х став активний фестивальний рух [5]. Одним із найавторитетніших в цьому плані заявив себе фестиваль сучасної пісні та популярної музики «Червона рута», який вперше відбувся 17 вересня 1989 р. за підтримки Народного руху України. Учасниками першої «Червоної руги» стали такі яскраві рок-гурти як «Брати Гадюкіни», «Воплі Відоплясова», «Кому Вниз», сольні виконавці Марія Бурмака, Ірина Білик, Андрій Миколайчук та ін. [8, с. 82].

«Червона рута» вивела на топ-рівень таких різножанрових українських виконавців як рок-гурти «Табула Раса», «Мертвий Півень» (останній працює в жанрі бард-рок, артрок), «Плач Єремії», поп-співаків Олександра Пономарьова, «Пікардійську терцію», Віктора Павліка, Ель Кравчука, рок-співачку Сестричку Віку, гурт, що працює в жанрі регі-поп «The ВЙО», реп-гурт «Вхід у змінному взутті», Катю Бужинську, Катю Chilly, хіпхоп, реп-гурт «ТНМК», репкор-гурт «Тартак», Юлія Лорд, Росава, рок-гурти «Димна суміш», «Крихітка Цахес», «Мурени», етнохаос гурт «ДахаБраха», етнофолк-рок гурт «Цвіт кульбаби» та ін. [8, с. 82].

Початок розвитку української поп-музики пов'язаний із діяльністю засновника мистецької агенції «Територія А», поета-пісняра О. Бригинця,

який забезпечив виконавцям постійну ротацію на телебаченні, ініціювавши зйомки перших в Україні музичних відеокліпів і створивши перший музичний хіт-парад на телебаченні.

Так, в 1995 р. Олександр Бригинець започаткував телевізійний хіт-парад «Територія А» (ведуча Анжеліка Рудницька) на телеканалі ICTV (1995–2000 рр.), активізувавши зйомки музичних відеокліпів таких поп-виконавців як «Аква Віта», «Фантом-2», «Ван-Гог», «Табула Раса», «Турбо-Техно Саунд», «Скрябін», «Green Grey», Юрко Юрченко, Камалія, Андрій Миколайчук, Карина Плай, Ірина Білик, ЕЛ Кравчук, Олександр Пономарьов та ін.

У зв'язку з цим розпочалися гастролі учасників хіт-параду – щорічний музичний тур «Територія А у твоєму місті», що пройшов у 40 містах України. Також на численних регіональних телеканалах почала виходити музична телепрограма «Успіх» (1996–1997 рр.), проєкт «Українські хіти ХХ століття», де звучали кавер-версії відомих пісень у виконанні молодих артистів. З 2005 р. Національний хіт-парад «Територія А» почали транслювати на Першому Національному телеканалі [8, с. 83].

Вагоме значення в розвитку української попмузики відіграла телепрограма «Мелорама» (канал «Інтер», ведучий Влад Ряшин, 1996 р.), в якій висвітлювалися новини української попмузики.

Запозичення західних та американських моделей і стандартів попмузики стало важливим чинником формування української поп-музики, української музичної індустрії, а також – способом подолання советських культурних ерзаців та колишньої соціокультурної ментальності.

Анна Бурлака зазначає: «Певні спроби ознайомитись із закордонними музичними творами відбувались ще за часів Радянського Союзу, проте вони доволі сильно гальмувались внаслідок ідеологічної пропаганди. І їх засвоєння здійснювалось хіба що почасти. Вже після того, як Україна здобуває незалежність, відбувається справжній прорив у формуванні нового музичного контенту, який був здебільшого орієнтований на запозичення тих моделей, які мали попит у закордонній культурі» [8, с. 85].

Ознаки запозичення відобразилася на тематиці української поп-музики, передусім. Провідною була тематика, яка могла зацікавити різні категорії слухачів. Нею стала тема кохання. Разом з образним змістом і тематикою запозичувалися виконавські склади, характерні музичні прийоми, музичні стилі, особливості сценічної поведінки тощо.

У книзі «Пісні про кохання: прихована історія» американський дослідник Т. Джойя зазначав, що Love Songs – це міжкультурна, міжнаціональна і надзвичайно приваблива тема. Він стверджував, що пісні про кохання – це не «музика для емоційно слабких і надто сентиментальних людей», а насправді «радикальні та руйнівні» прояви «наростального почуття індивідуалізму та особистої автономії» [55, с. 85].

Аліна Бурлака стверджує: «За різними даними, впродовж історії було написано понад 100 млн пісень про кохання, а їх різноманітність вражає. Є пісні про кохання як про нове почуття, цієї теми торкнулися всі – від Елвіса Преслі до Еда Ширана, пісні про перевірену часом любов, пісні про болісний розрив стосунків, пісні відданості, пісні про примирення та прощення. В американських піснях про кохання здебільшого йшлося про розбите серце. Вони однаково актуальні для людей різного віку, статі та національності, ці пісні продовжують задовольняти нескінченну потребу творити та слухати сумну музику, яка резонує з душевним болем кожного [8, с. 88].

Українська попмузика, починаючи з 1990-х років, увібрала характеристики, притаманні американській попсцені. Були запозичені не лише ключові теми, а й стильові напрями. Поширення здобули танцювальні ритми, специфіка аранжувань, навіть семпли (фрагменти аудіофайлів). Проте одночасно із запозиченням «уніфікованого» зарубіжного музичного контенту відбувалось й одночасне його перетворення, підлаштування під власну специфіку, пов'язану з усвідомленням української національної ідентичності.

Українська попмузика — це багатогранне явище, яке не лише відображало суспільні зміни та політичні потрясіння нації, а й нерідко виступало каталізатором цих змін. Протягом усієї своєї історії українська

попмузика виконувала подвійну роль: відображати суспільні норми та кидати їм виклик. Вона надавала артистам платформу для висловлення їхніх думок щодо соціальних проблем, політичних змін, особистого досвіду, часто розсуваючи межі того, що вважалося в певні історичні періоди прийнятним дискурсом. Таким чином, попмузика ставала дзеркалом, у якому відображалися потреби, надії та мрії українців різних поколінь [1].

Крім того, історія української попмузики також є свідченням незмінної сили музики як об'єднавчого фактора. Незважаючи на виклики, пов'язані з геополітичними змінами, мовною політикою та культурними впливами, українській попмузиці вдавалося долати розбіжності та об'єднувати суспільство.

У XXI столітті цифрові платформи значно розширили можливості попмузикантів, дозволили їм досягати глобальної аудиторії поза великими лейблами звукозапису. Така демократизація попмузики сприяла експериментам. Виконавці отримали більшу творчу свободу та ширші можливості безпосереднього спілкування зі своїми фанатами.

Одним із характерних ознак української поп-музики XXI століття стало її зростаюче міжнародне визнання. Такі виконавці, як наприклад, Джамала, що зі своєю піснею «1944» перемогла на пісенному конкурсі Євробачення у 2016 році, знаменують цю важливу віху [2].

Коли ми розмірковуємо про складні зв'язки між музикою та її середовищем, стає очевидним, що українська попмузика — це не просто форма мистецтва, а динамічне відображення культурного та політичного шляху української нації. Українська попмузика продовжує розвиватися, реагуючи на постійні зміни контекстів, у яких вона існує, залишаючись потужним засобом для вираження прагнень, боротьби та перемог українців.

1990-ті роки в Україні ознаменувалися потужним культурним підйомом, який супроводжувався хвилею юнацького ентузіазму та прагнення свободи. У цей період українська попмузика почала опановувати рок і альтернативні жанри, відображаючи бунтарський дух молоді та її прагнення до

самовираження. Прикладом цього зрушення став гурт «Воплі Відоплясова» з піснею «День Народження», яка відрізняється енергійним роковим звучанням і пронизливим текстом. Ті роки засвідчили відкритість української попмузики до глобальних впливів, її бажання експериментувати з музичним ф'южн. Українські попвиконавці апробували елементи хіп-хопу, ритм-енд-блюзу, електроніки та навіть регі. «Дикі танці» Руслани стали яскравим відображенням цієї тенденції. Увібравши в себе колорит традиційних українських інструментальних тембрів та специфіку національного мелосу, вони вилилися в енергійний поп-рок гімн, який переміг на конкурсі Євробачення у 2004 році [13].

У 2010-х роках помітним стало повернення попмузики до українського фольклору та традиційної тематики. Виконавці, такі як «DakhaBrakha», наприклад, поєднали автентичні вокальні техніки з сучасними ритмами, створивши унікальне поєднання стилів. Їхня пісня «Шо з-под дуба» демонструє цей ф'южн із його приголомшливими гармоніями та неймовірними звуковими пейзажами [12].

Сучасна українська попмузика поєднує в собі впливи електроніки та інді, результатом чого стала поява різноманітних звучань та стилів. Виконавці, такі як ONUKA, у таких піснях, як «Vidlik», включили електронні елементи, створивши характерне звучання, яке резонує з очікуваннями як національної, так і міжнародної аудиторії.

Українська попмузика також увібрала в себе елементи репу та міських стилів кінця ХХ століття та їх подальших перетворень. Реп, для якого притаманна ритмізація тексту та часте звертання до тематики, пов'язаної з активізацією суспільної свідомості і відповідальності.

У ХХІ столітті відбувся новий сплеск електронної танцювальної музики в усьому світі, і Україна не стала винятком. Українська попмузика увібрала й цю тенденцію. Зокрема, такі виконавці як «The Hardkiss» створюють енергійні поппісні, наповнені електронікою, як наприклад, трек «Make-Up».

Останніми роками в українській поп-музиці відроджується індіпоп з елементами народної пісенної традиційної музики. Виконавці, такі як Аліна Паш, поєднали чуттєвість індіпопу із текстами, які розкривають особистий досвід і проблеми суспільства.

Однією з найяскравіших тенденцій попмузики XXI століття є змішування різних жанрів і стилів. Українські попвиконавці співпрацюють з музикантами різних жанрів, результатом чого є злиття стилів, яке не піддається класифікації. Прикладом може бути співпраця між «The Hardkiss» і MONATIK в пісні «Коханці», де поєднують елементи попроку та електронної танцювальної музики [27].

Поєднання елементів попмузики та фолку – тенденція, притаманна українській попмузиці як кінця XX століття, так і початку XXI століття. У цьому випадку часто поєднуються сучасний поппродакшн із традиційними українськими інструментами, створюючи своєрідне звучання, яке резонує з очікуваннями слухачької аудиторії як в Україні, так і за кордоном. Взірцевою ілюстрацією такого ф'южну є пісня гурту «Океан Ельзи» «Обійми», у якій поряд із традиційними народними темами та інструментами присутні елементи попроку [26].

У XXI столітті в українській попмузиці також набули розвитку стилі урбан і хіп-хоп. Саме вони нерідко стають для артистів можливістю вираження соціальної проблематики, в тому числі і через особистий досвід взаємодії з міською культурою. Пісня «Pappi Pappi» Alyona Alyona є яскравим прикладом українського хіп-хопу.

Індірок та альтернативна музика відіграли значну роль у формуванні різноманітності ландшафту української попмузики. Такі гурти як «The Maneken» поєднують елементи індіроку з електронікою та попмузикою.

XXI століття стало свідком відродження синті-попу в українській попмузиці. Художники використали синтезатори та електронні техніки, що призвело до хвилі запам'ятовуючих і танцювальних пісень. Хіт гурту Kazka «Плакала» є прикладом цієї тенденції, в якому поєднується ефірне

синтезаторне звучання та емоційно насичений вокал, що резонує з сучасною аудиторією [35].

Ностальгія за минулим вплинула на українську попмузику, спричинивши відродження ретро. Митці черпали натхнення у вінтажних звуках і стилях, надаючи їм сучасного відтінку. Яскравим прикладом цієї тенденції є трек гурту «ОНУКА» «Vsesvit», який поєднує елементи синті-попу з ретрофутуристичною естетикою та традиційним українським вокалом [45].

Попрок гімни постійно присутні в українській попмузиці, пропонуючи суміш енергійних мелодій текстів. Пісня гурту «Антитіла» «І всю ніч» є яскравим прикладом такого міксту, вона характеризується гімничним звучанням та емоційним текстом, який розкриває теми кохання та туги.

Останніми роками в українській попмузиці відчутна тенденція звертання до епічного та кінематографічного звукового ландшафту. Виконавці, такі, наприклад, як MONATIK, включають в свою музику елементи оркестрового звучання, грандіозні аранжування, створюючи відчуття піднесеності і величі. Зокрема, пісня MONATIK'а «Love It Rhythm» виразно демонструє цей підхід [41].

1.2. У пошуку національної ідентичності

На хвилі Помаранчевої революції 2004 р. з'являється ціле покоління українських попвиконавців, творчість яких була опосередкована прагненням відірватися продемонструвати проєвропейську налаштованість. Серед таких – Олександр Пономарьов, Марія Бурмака, Руслана, Росава, Тарас Чубай, Тарас Петриненко, гурти «Океан Ельзи», «Мандри», «Воплі Відоплясова», «Гартак», «Танок на майдані Конго», «Гринджоли» та ін. Відбуваються перші спроби посилити роль української попмузики як національно-об'єднуючого фактора.

В українській попмузиці прагнення до набуття національної ідентичності проявилось, зокрема, у залученні в пісенну композицію фольклору, зокрема, різних його елементів [51].

Ю. Сугрובה пише, що феномен культурної ідентичності «полягає в усвідомленому прийнятті людиною відповідних культурних норм і зразків поведінки, ціннісних орієнтацій і мови, розумінні свого “я” з позицій тих культурних характеристик, які прийняті в цьому суспільстві, у самоототожненні себе з культурними зразками саме цього суспільства» [44, с. 78]. Важливими чинниками культурної ідентичності дослідниця називає спільність мови, символів, вірувань, звичаїв, ритуалів, стилю та зразків поведінки, завдяки яким можна охарактеризувати індивіда як представника культури конкретної групи [44, с. 78].

О. Комаровська, спираючись на розуміння інтонації як прояву життя, що є змістом людської мови – звукової та пластичної – наголошує, що звук і пластика «розгортаються в часі і є зовнішнім проявом внутрішнього перебігу переживання, тобто інтонування сенсів» [24, с. 262].

Українська музична культура характеризується власною музичною мовою з унікальними національними рисами, що створюють самобутність, неповторність і своєрідність українського народного музичного стилю, його інтонаційний словник та структурні стереотипи [8, с. 95].

Особливості музичної мови та ритміки сучасних українських композиторів, авторів попкомпозицій, можна розглядати крізь призму впливу на їхню творчість фольклорних інтонацій. Риси національної музичної мови проявляються у великій кількості популярних пісень. Серед них – «Скрипка грає» (слова Ю. Рибчинського, музика І. Поклада), «Чуєш, мамо?» (музика О. Злотника, на вірші М. Ткача), «Гай, зелений гай» (музика О. Злотника, слова Ю. Рибчинського та багатьох інших).

Взаємопроникнення інтонаційної системи української попмузики з фольклором є природним, оскільки за допомогою одного і іншого

відбувалося формування національної культури в умовах боротьби з колоніалізмом, що для українців виявилось актуальним не лише в ХІХ, але і в ХХ, і в ХХІ столітті.

Аліна Бурлака справедливо зазначає: «Однією з фундаментальних проблем розвитку сучасного суспільства є формування істинної культурної ідентичності людини та пошуку нових культурних основ, соціальної консолідації, що пов'язані з процесами культурної глобалізації. Важливу роль у збереженні культурної ідентичності українського суспільства відіграє унікальний за силою впливу та емоційної насиченості феномен – сучасна українська естрадна пісня» [8, с. 95].

Україномовна ніша української попмузики на початку ХХІ ст. представлена такими виконавцями, як Іво Бобул, Павло Зібров, Михайло Поплавський, Оксана Білозір, Степан Гіга (попмузикант) та ін. Ірина Білик (продюсер Ю. Нікітін) – одна з небагатьох українських попспівачок, яка від початку своєї кар'єри в 1990-ті рр. обрала україномовний репертуар, популяризуючи національну культуру [52].

Події Євромайдану, Революція Гідності, анексія Криму та початок Антитерористичної операції (АТО) на Донбасі зумовили активізацію розвитку української попмузики. Так, починаючи з 2014 року, спостерігається значне піднесення української попмузики: з'являються нові українські продюсерські проєкти. Так, наприклад, у 2017 р. було створено український музичний гурт «KAZKA» (О. Заріцька – вокалістка; продюсер Ю. Нікітін).

Революція Гідності стала каталізатором двох полярних тенденцій: звернення до національних традицій, зокрема до автентичної пісенної культури в пошуку нової української ідентичності (це отримало вираження в різноманітних експериментальних переважно жанровостильових формах) та українізації трендів західної музичної естради [8, с. 96].

Як приклад можна назвати пісні гуртів «Воплі Відоплясова» (рок), «От Vinta» (рокабілі), «Kozak System» та Тарас Чубай (реггі), «Правиця» (соул),

«ОНУКА», «ANTONINA PROJECT», «Гуляйгород GG», «Go_A» (електроніка), Іванка Червінська, Христина Соловій (попмузика), «Lemko Bluegrass Band» (блюграс) та ін. Надзвичайно цікавими є поліетнічні сплави синглів гуртів «ДахаБраха» та «ZITKANI» (фронтвумен Валентина Левченко).

На сучасному етапі розвитку жанру існує кілька факторів, що збільшують популярність попмузики: її порівняно невелика вартість, що пропонується в підписках (наприклад, Apple Music, Spotify, YouTubeMusic), або взагалі безкоштовне завантаження з інтернету, незважаючи на закони про авторське право; її активне використання в індустрії розваг, засобах масової інформації, політиці, рекламі, кіно та ін. Завдяки iPod та мобільним телефонам потенційний реципієнт може слухати попмузику скільки завгодно і де завгодно [8, с. 100].

Показовою в цьому плані є побудова коворкінг-центрів (наприклад, у Києві – Platforma Art-Zavod, Creative State of Arsenal, Platforma Leonardo, у Луцьку – @spilka.space / ТЦ Промінь; Адреналін Сіті та ін.). Це величезні приміщення містять концертні зали, поєднані коридорною системою з нарадчими залами, виставковим простором, робочими кабінетами та зонами. Так, наприклад, Platforma Leonardo є організатором проведення концептуальних творчих заходів Platforma Camp, де відбуваються виступи українських попспіваків.

У ХХІ ст. в Україні помітно збільшується коло аудіально насичених міських локацій, що відображають, наприклад, програми деяких музичних фестивалів. Концерти цих програм відбуваються на різноманітних майданчиках – від пам'яток історичної спадщини (у Луцьку – музейний простір «Окольний замок», в якому відбуваються концерти, наприклад) до торговельно-розважальних зон.

Сучасні фестивалі української попмузики варіюються від масштабних, таких як міжнародний музичний фестиваль «Таврійські ігри» (з 1991 р.), «Бандерштат» (з 2007 р., Волинь), Західфест фестиваль (з 2009 р.,

Львівщина), «На хвилях Світязя» (1995–2014 рр., Шацький р-н, Волинь), Koktebel Jazz Festival (з 2003 р. – Крим, з 2015 р. – Одещина), Міжнародний фестиваль сучасної естрадної пісні «Дністер-ріка» (з 2021 р., Буковина, Чернівецька область), Всеукраїнський фестиваль сучасної української естрадної пісні «Пісенний вернісаж» (з 1987 р.), до місцевих, локальних (фестиваль-конкурс української естрадної пісні імені Назарія Яремчука, Вижниччина, з 2013 р.; «Водограй», Івано-Франківщина) та дистанційних (наприклад, міжнародний фестиваль-конкурс молодих виконавців естрадної пісні «Вернісаж. Енергофест», «Нескорена пісня», 2022 р. та ін.) [8, с. 102].

Вихід попмузики за межі концертних залів акцентує зростання її значення в культурному житті країни. Так, у 2014 р. було засновано фестиваль «З країни в Україну» – щорічний масштабний культурно-просвітницький захід, з метою допомогти жителям Донбасу наповнити свої міста атмосферою єдності.

Протягом 8 років діяльності організації «З країни в Україну» було проведено 84 фестивалі з метою «формування нової української ідентичності та якісних позитивних змін» [37]. У 2021 р. було реалізовано спеціальний проєкт «Натхнення Сходу» – для одинадцяти міст фестивалю (Слов'янськ, Краматорськ, Бахмут, Дружківка, Щастя, Херсон, Старобільськ, Луганськ, Маріуполь, Добропілля, Мирноград) було обрано амбасадора (Джамала – Луганськ, рок-гурт «Жадан і Собаки» – Старобільськ, гурт «ТНМК» – Щастя, гурт «СКАЙ» – Краматорськ, Hurtom – Маріуполь та ін.), які не лише виступили з відомими та новими піснями, а й, провівши творчі дослідження, здійснили зйомку музичних відеокліпів на обраних місцевих локаціях. Прем'єрний показ відеокліпів (режисер В. Придувалов) таких українських естрадних виконавців, як Jamala, Alyona Alyona, Alex Silakov, Христина Соловій, Сергій Асафатов, гуртів «СКАЙ», «ТНМК», «НЕСПРОСТА», «MAZERA», «Жадан і Собаки», відбувся у день проведення фестивалю [8, с. 105].

У будь-якому місті України попмузика активно використовується в

оформленні суспільних подій, як інструмент ринку для стимулювання купівельного попиту. Концертно-розважальні програми як частина відкриття торгових майданчиків – один із традиційних прикладів функції масової музичної культури.

Не менш популярним використанням української попмузики у сфері товарів і послуг є звуковий дизайн приміщень. Сучасна людина, заходячи в гіпермаркет або заклад громадського харчування, занурюється у звукове середовище цього простору, що є частиною іміджу, працює на репутацію і прибуток. Специфічною ознакою сучасної попмузики України є тенденція до поєднання попмузики, академічної музики та фолку.

Неоднорідність української попмузики дає підстави поділити її на рівні, аналогічні рівням масової художньої культури. О. Бойко зазначає, що «виокремлюють три основні рівні масової культури: кітч-культура (тобто низькопробна, вульгарна культура, пов'язана здебільшого з комерційними цілями); мід-культура (культура середнього рівня); арткультура (мас-культура з високим художнім змістом та естетичним рівнем)» [7, с. 52]. Те ж саме можна сказати і про українську поп-музику.

1.3. У війні

До 2022 р. розвиток української поп-музики здійснювався у двох напрямках. Перший був пов'язаний із формуванням глобалізованого (американізованого) уніфікованого музичного продукту, а другий – з глобалізованим етнічним продуктом. Саме цей музичний контент, в якому використовуються фольклорні інтонації, специфічна ладова природа, ритміка чи народна виконавська манера, став унікальним і таким, що набув яскраво національного характеру. «Він є перспективним, адже дає змогу формувати унікальний музичний продукт, який сприяє інтегруванню української нації» [8, с. 108].

З початком війни більшість українських попвиконавців почала свідомо відходити від любовної лірики та писати патріотичні пісні. Зокрема, про потребу писати патріотичні пісні у час війни зазначає А. Тормахова: «Так, у часи миру актуальною є будь-яка тематика, проте у період війни надзвичайно важливою стає патріотично орієнтована, та, що закликає до боротьби, дозволяє знайти сили до життя, акумулювати усі внутрішні сили людини» [48, с. 66].

Українська попмузика стала важливим інструментом посилення патріотизму та єднання людей із різних прошарків суспільства на підтримку Збройних Сил України. Так, наприклад, з низкою благодійних концертів виступали артисти «Команди А» (Андрій Заліско, Андріана, Андрій Князь, Анна Добриднєва, Артур Боссо). Перший концерт відбувся у квітні 2022 р. на головній сцені Трускавця (майдан Незалежності) [49]. Активну концертну діяльність на підтримку ЗСУ здійснює Іво Бобул. До Дня Незалежності України у 2023 р. в ефірі телеканалу «1+1 Україна» транслювався благодійний концерт гурту «Океан Ельзи», знятий в під час кампанії «Нам тут жити» (гурт виступав наживо перед військовими ЗСУ, які перебувають на лікуванні, а також волонтерами).

Т. Шершова акцентує на зростанні активності відродження фольклорних традицій у періоди загострення політичних конфліктів в Україні, що сприяє відновленню історії народу та історичної пам'яті: «це відмічається під час Першої та Другої світових воєн, голодомору, опорного патріотичного руху, в період затвердження незалежності та зараз, коли відбувається військовий конфлікт на Сході країни» [53, с. 10]. Дослідниця наводить приклад виступу українського гурту «Go_A» з піснею «Шум» на «Євробаченні-2021» – «веснянка, що належить до архаїчного пласта народного мистецтва, описана ще у 1856 році М. Максимовичем, очолила світові хіт-паради та ввійшла до трендів» [53, с. 10]. Т. Шершова наголошує на тому, що народнопісенні практики на сучасному етапі проникають в масову музичну культуру та

позиціюються як «найяскравіший репрезентант національної культури» [53, с. 10].

Важливими рисами втілення патріотичної тематики в українській попмузиці є звертання до текстів, в яких йдеться про перемогу над ворогом, любов до рідної землі, стійкі силу народу). Віолетта Дутчак наголошує на активному розвитку саме україномовного контенту творчості та визначає такі пріоритетні теми: кохання, родина, батьківщина, матір, військові події та протистояння [20, с. 725].

Окрему групу складають пісні, присвячені українським містам, які опинилися в тимчасовій окупації, зазнавши значних ушкоджень, та українським героям, які їх боронять: «Розстріляна весна» Ірини Федішин, «Місто Марії» та «Квіти мінних зон» гурту «Океан Ельзи», «Як ти, Херсоне?» гурту «SPIV BRATIV», «Пташка» Олі Полякової, «Колискова загиблим Воїнам України» Сергія Бакая та ін. Заклик до активного спротиву агресорам звучить у піснях «Вставай, Україно, на бій» Лесі Горової, «Українська лють» Христини Соловій (адаптація італійської народної пісні «Bella Ciao»), «Героям» гурту «Без обмежень», «Як ти?» гурту «The Hardkiss», «ЗСУ» гурту «100лиця», «На землі, в повітрі і на морі» Олександра Пономарьова, Михайла Хоми, Тараса Тополі та Юрія Горбунова, «Батьківщина» дуету KALUSH x Skofka, «Плюс-Плюс» ТНМК & YARMAK та ін. Тема майбутньої перемоги, незламності та готовності українського народу наблизити її за будь-яку ціну звучить у піснях: «В той день, коли закінчиться війна» гурту «Антитіла», «I AM NOT OK» гурту «KAZKA», «Живи» Юлії Рознен та ін. Важливість зупинити агресію, бажання бути разом із близькими в ліричній формі репрезентовано в піснях «Кордони» Ірини Білик, «Чекай мене» MAX BARSKIH та ін. Пісні, в яких висміюються спроби ворога захопити українські землі: «Ванька-Встанька» Маші Кондратенко, «Ведмеді-Балалайки» Маші Кондратенко та Олега Машуковського, «Якби не ка-ца-пи» Руслана Горового [8, с. 112].

Українська поп-музика періоду російсько-української війни прагне зосередитися на потребах і прагненнях кожного окремого слухача. Аліна Бурлака зазначає: «Квінтесенція таких пісень позиціонує свого слухача як особливого, унікального – але в межах неявного й втішного усвідомлення існування тисяч інших «ви», які страждають від тих самих мук, бажань, розчарувань. Співаки, які виходять на перший план у наведених вище відеопіснях, звертаються до слухачів індивідуально, ніби вони точно знають, що кожен слухач відчуває і чого прагне... Це стиль, який підсилює ідею про те, що «ми всі українці», незалежно від того, де перебуває потенційний реципієнт – в евакуації, або на території України» [8, с. 115].

Характерною тенденцією воєнного часу є обрання локаціями для зйомок музичних відеокліпів прифронтових територій. Так, наприклад, Алуона Алуона обрала для натурних зйомок околиці Мирнограду Донецької області (2021 р.). Відеокліп «Фортеця Бахмут» гурту «Антитіла» (режисер В. Скуратовський) знімався в гарячій точці – місті Бахмут.

Українська попмузика 2022–2024 рр. засвідчує прагнення до протиставлення силам насильства та руйнування енергії добра, прагнення до світла.

РОЗДІЛ 2

ХАРАКТЕРИСТИКА ТВОРЧОСТІ ВИБРАНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ (ПОПРОК, ПОПФОЛЬК, ІНДІ)

2.1. «Океан Ельзи»: «Там, де нас нема» (1998)

Святослав Вакарчук – визначна особистість, фронтмен групи «Океан Ельзи». Він народився 14 травня 1975 р. у місті Мукачєво Закарпатської області в інтелігентній сім'ї. Батько, Іван Вакарчук – багаторічний ректор Львівського університету ім. І. Франка, у 2007-2010 — Міністр освіти і науки України. Мати – викладач фізики, доцент Львівської національної академії ветмедицини ім. С. Гжицького [16].

Святослав навчався в музичній школі на скрипці, на баяні, але не мав інтересу до занять, проте, коли дома з'явилося фортепіано (батьки придбали інструмент, коли його молодшого брата віддали в музичну школу), Святослав почав писати пісні. Юнак з дитинства цікавився західною музикою, а особливо гуртами «Beatles», «Queen», «Rolling Stones» і «Pink Floyd» [50].

Перша, вже оприлюднена перед широкою аудиторією, пісня була написана під час навчання в університеті. Вона стала справжнім хітом, і називалась «Відпусти». Святославу було тоді лише 17 років [19].

З 1991 р. Святослав навчався на фізичному факультеті Львівського національного університету ім. І. Франка за спеціалізацією «Теоретична фізика». Паралельно з фізикою він займався економікою і в 2003 р. отримав диплом про економічну освіту. З 1996 р. вступив на навчання в аспірантуру на кафедрі теоретичної фізики Львівського національного університету ім. І. Франка, здобувши ступінь кандидата фізико-математичних наук. Тема кандидатської дисертації Святослава Вакарчука – «Суперсиметрія електронів в магнітному полі». Один з альбомів гурту «Океан Ельзи» носить назву

«Суперсиметрія», одна з пісень – «Susy», хоча прихильники довгий час вважали, що це ім'я дівчини, проте аббревіатура SUperSYmetry тісно пов'язана з темою наукової роботи [21].

«Океан Ельзи» – культовий рокгурт, був створений у 1994 р. Незвичайна назва гурту має дуже цікаву історію виникнення. Як пригадує Святослав, в ті далекі 1990-ті дуже популярними були телевізійні програми про світ живої природи, і от одного разу, переглядаючи один з таких каналів, Святослав натрапив на передачу, в якій розповідалося про підводний світ Океану, і йому на думку спало назвати колектив «Океан», але порадившись зі своїми друзями, він вирішив, що «Океан» – це занадто пафосна назва, і з іншого боку, примітивна – по всій Україні могло бути двадцять таких «океанів». Але хлопці подумали, що їхній «океан» повинен мати ім'я. Як вирішили, – ім'я має бути жіночим. Тоді, взявши до рук книгу з тлумаченням імен, музиканти почали шукати ім'я, яким би доповнити назву гурту. Після довгих пошуків і суперечок зупинились на імені Ельза, адже у його енергетиці переважають незалежність, імпульсивність і стримувана пристрасність [17].

Історія виникнення гурту розпочалася у 1992 р., коли гурт «Клан тиші», в якому грали Павло Гудімов (гітара), Юрій Хусточка (бас-гітара) та Денис Глінін (ударні), покинув Андрій Голяк, його фронтмен (одружився). Через два роки після того хлопці познайомилися з 19-річним Святославом Вакарчуком, пограли з ним і так було створено новий гурт – «Океан Ельзи», який тоді грав переважно суміш попу і ліричного року. Святослав став фронтменом, а також автором більшості поетичних і музичних текстів гурту [46].

У 1998 р. «Океан Ельзи» розпочав роботу з продюсером Віталієм Клімовим, підписав контракт із «Nova Records» та записав дебютний альбом, який побачив світ у вересні під назвою «Там, де нас нема». Пісні гурту посідали перші місця в чартах, їхня ліричність та незвичайний вокал Святослава здобули йому шанувальників у всій Україні [22].

На початку 2000-го року гурт завершив роботу над другим альбомом – «Янанабібув». Вже після її релізу (21 лютого) до «Океана Ельзи» приєднався клавішник Дмитро Шуров (як сесійний учасник) і почалися виступи та репетиції в новому складі. Двічі поспіль (2000 і 2001) на «Таврійських Іграх» «Океан Ельзи» був лауреатом у категорії «Найкращий поп-гурт». 2001 року гурт записав найкращий, на думку деяких критиків, альбом українського року – «Модель» (після запису якого Шуров став п'ятим офіційним учасником колективу). На Таврійських Іграх-2002 за підсумками 2001 року відразу дві їхні пісні («Друг» і «911») увійшли до списку 10 найпопулярніших хітів України, а «Океан Ельзи» визнали «Найкращим рок-гуртом». «Модель» назвали «Альбомом року». Через рік після виходу альбому «Суперсиметрія» (2003), що вперше в Україні отримала статус двічі платинової, гурт покинули басист Юрій Хусточка і клавішник Дмитро Шуров [43].

З 2004 р. в гурті грають басист Денис Дудко і клавішник Мілош Єліч, який співпрацював із гуртом під час туру «Тихий океан». У квітні 2005-го року гурт покинув гітарист Павло Гудімов. Але вже через місяць його замінив гітарист Петро Чернявський. У 2005 р. відбувся реліз альбому «Gloria», який у перший же день продажу став «платиновим» – за 6 годин було продано 106 000 примірників, а до кінця року вже двісті тисяч [11].

У 2007 р. гурт «Океан Ельзи» презентував новий альбом «Міра». Новий реліз було присвячено загиблому саундпродюсеру «Океану Ельзи» Сергію Товстолузькому. У 2008 р. Вакарчук презентував джаз-проект «Вночі», випустивши однойменний альбом. Альбом вийшов під ім'ям Святослава Вакарчука як ідейного натхненника, проте над ним працювали всі музиканти «Океану Ельзи», як і багато запрошених [28].

У 2010 р. було презентовано сьомий студійний альбом гурту, що отримав назву «Dolce Vita». Альбом містить тринадцять композицій, а також бонусний трек – народну пісню «Ой, чий то кінь стоїть». На підтримку

альбому відбувся масштабний восьмимісячний «Dolce Vita тур», що охопив майже 100 міст в Україні, Європі, Канаді та США [10].

13 грудня 2011 р. На YouTube каналі Океану Ельзи відбулась презентація другого сольного проекту Вакарчука під назвою «Брюссель». Виступ «Океану Ельзи» відбувся на заключному концерті в рамках «Red Rocks Festival» в Лондоні напередодні закриття Олімпіади-2012. Окрім вже відомих хітів групи, музиканти вперше виконали нову пісню «All Together» [42].

Альбом «Брюссель» було записано у серпні 2011 р. в Брюсселі на студії ICP «Recording Studios». До альбому увійшло 12 композицій (10 українською мовою та дві англійською). Разом зі Святославом Вакарчуком, який є ініціатором проекту, автором і співвиконавцем більшості композицій, над новим матеріалом працювали також: Сергій Бабкін, Дмитро Шуров, Макс Малишев та Петро Чернявський. Музичними продюсерами проекту «Брюссель» стали Мілош Єліч та Петро Чернявський [32].

У 2013 р. було презентовано відео на перший сингл з нового альбому «Земля», який отримав назву «Обійми». 11 квітня 2013 р. офіційно було оголошено про припинення співпраці між гуртом та гітаристом Петром Чернявським. Його замінив гітарист Владімір Опсеница [4].

14 грудня Океан Ельзи зіграли на підтримку Євромайдану на Майдані Незалежності у своєму «золотому» складі: Вакарчук, Гудімов, Хусточка, Шуров та Глінін. Заради цього виступу, Юрій Хусточка прилетів з Парижу. Свій концерт гурт закінчив зі словами: «Важливі речі об'єднують, пам'ятайте... Дякуємо, все тільки починається!» [3].

У 2014-2015 роках гурт провів всеукраїнський тур, приурочений своєму 20-річчю. 21 червня 2014 в рамках цього туру відбувся концерт у Києві на НСК «Олімпійський», який зібрав понад 70 тисяч слухачів, ставши наймасовішим концертом в історії України [38].

У 2017 року «Океан Ельзи» в рамках свого світового туру «Без меж» виступив з концертом у прифронтівому Лисичанську. У 2018 році «Океан

Ельзи» випустив нову пісню — «Без тебе». Невдовзі відбулася прем'єра другого синглу — «В небо жене» [38].

Пісня «Там, де нас нема» розпочинається вступом гітари. На відеокадрі — гітара крупним планом, гітарист грає. Тобто вже перші секунди кліпу формують враження індивідуального образу героя, що асоціюється зі Святославом Вакарчуком, тобто таким чином пісня набуває автобіографічного звучання [43].

Гітарний мотив складається з чотирьох акордів. Насправді — це гармонізація так званого фрігійського звороту (I - VII нат. – VI низ. – V), розповсюдженої послідовності в класичній гармонії. Тут цей мотив стає основою мелодичного і гармонічного розвитку пісні. Він — лаконічний, виразний, легко запам'ятовується, справляє серйозне враження, як дуже серйозним намагається виглядати в кадрі юний Святослав Вакарчук.

Варто зауважити, що цей зворот тут же починає варіюватися через використання хроматичного ходу (VII гарм. — VII нат.), проте сутність і забарвлення фрігійського звороту, як основи теми пісні, не втрачається.

Образ героя одразу з'являється в холодильнику. Обличчя співака, його одяг стилізовані під поп. Святослав охоплює себе руками, немов намагається втримати від чогось непоправного.

Там, там, там, тільки там, де нас нема
Там не падає зима.
Тільки там, тільки там де нас нема
З неба.
Там, там, там, тільки там, де нас нема
Там не падає вона.
Тільки там, тільки там де нас нема
Й не треба.

Там, там, там, тільки там, де нас нема
Ходять всі на головах.

Тільки там, тільки там де нас нема
Ходять.

Там, там, там, тільки там, де нас нема
Ходять всі на головах.

І питаються у нас

Де ви є?

Де ви є?

Скажи мені, чому не можу

Забути те, чого нема?

Скажи мені, чому не можу

Забути те, що

Те, що навколо зима?

Там, там, там, тільки там, де нас нема

Там не падає зима.

Тільки там, тільки там де нас нема

Люди.

Там, там, там, тільки там, де нас нема

Там тече жива вода.

Тільки там, де нас нема

Всюди.

Там, там, там, тільки там, де нас нема
 Менше льоду, ніж тепла.
 Тільки там, тільки там де нас нема
 Льоду.
 Там, там, там, тільки там, де нас нема
 Ходять всі на головах.
 І тече жива вода
 Не для нас.

Скажи мені, чому не можу
 Забути те, чого нема?
 Скажи мені, чому не можу
 Забути те, що
 Те, що навколо зима?

Текст пісні — лаконічний. В ньому багато разів повторюється фраза «Там, там, там, де нас нема», немов розріднюючись час від часу іншими уривчастими, символічним словами та фразами «не падає зима», «з неба», «не треба», «ходять всі на головах», «і питаються у нас, де ви є», «менше льоду, ніж тепла», «тече жива вода не для нас» і т.д. Це нагадує зашифроване письмо, в якому смислові слова сховані між «неосмисленими» повторами «Там, там, там, де нас нема».

Трохи інша ситуація в приспіві, який звучить як пристрасне жалібне звертання «Скажи мені, чому не можу забути те, чого нема... Те, що навколо зима?»

Будова пісні: два заспіви — приспів — два заспіви — приспів. Така будова на рівні композиції підкреслює важливість і значущість для цієї пісні повторів.

Час від часу на відео обличчя Святослава чергується з обличчям інших музикантів, які «грають» роль і грають / співають пісню. Важливим елементом виразності кадру є не лише холодильник, бо «холодно», але

побутовість – овочі на дверях холодильника, а також — спеціально створюване відчуття тісноти, відсутності місця, простору, дискомфорту.

Ота тіснота в холодильнику дуже відповідає «тісноті» в пісні, яка вся побудована на багаторазовому повторенні дуже простого короткого мотиву, ніби щось заважає мелодії і гармонії вийти за межі цієї обмеженої послідовності. В музиці — таким чином, також — дуже багато «тісноти».

Контрастні кадри — ноги дівчат, які спускаються по сходах (вони йдуть організовано, як на показі мод), обличчя Вакарчука крупним планом, який стилізований під поп ідола, дуже примальований «під краша».

Ще один контрастний кадр — бабуся похилого віку, сива, товста і безпомічна, яка сидить розгублена на сходах, по яких ідуть моделі, а також — за нею, короткою миттю, — ноги інвалідів, людей з ампутованими ногами, з ціпками. Це як співставлення молодості і старості і всіх їхніх принад і скорбот.

В приспіві Святослав не співає — він буквально волає, кричить, його вираз обличчя і всі жести максимально перебільшені, спостворені стражданням. Він немов намагається сховатися від зими, від нерозуміння, від всіх тих страждань, які його переслідують.

Він сам також іде по сходах, красивий, гордий, самотній, незрозумілий оточенням, проходить повз бабуся, він — в оточенні натовпу, але всі його штовхають, всі його не помічають, він — незрозумілий оточенню.

На сходах лежить поранений, мертвий, оголений чоловік, всі його переступають і минають. Ще один молодий чоловік в окулярах впав на сходах і протягує руку за допомогою, але ніхто на це звертає уваги. Окремі дівчата проходять в подраних колготах. Люди веселяться, радіють, хтось істерично сміється. Скейборд скочується по сходах вниз. Хопці лежать, відпочивають на сходах, по них котяться яблука. Один — їсть яблуко, з дуже нахабним виразом обличчя, інший – огірок — «всі дари холодильника». У кожного свої інтереси і потреби. Світ егоїстичний і безжальний, немов

кажуть ці кадри. З'ївши яблуко, актор заплющує очі. Двері холодильника з Святославом Вакарчуком всередині закриваються.

В музичному плані велику роль в пісні відіграє супровід електрогітари — неодмінна ознака рок-музики, специфічний в тембровому плані голос Святослава. До звуків гітари вже з перших тактів приєднується перкусія — дуже вибаглива і різноманітна.

Мелодія заспіву має розповідний характер. В ній багато повторів. Голос звучить на фоні гітари, без перкусії, акустично, прозоро, скромно, виразно. Однак в другій половині заспіву перкусія приєднується, значно збагативши та урізноманітнівши звучання. Це блискуча імпровізація, сповнена виразного біту, регулярних ударів і одночасно свободи імпровізації. Перкусія є немов би ще одним солістом, що створює другий голос по відношенню до соло Святослава Вакарчука.

У приспіві мелодія піднімається у високий регістр, набуває благального, експресивного звучання, стає більш пісенною, розспівною. В інтонуванні С. Вакарчука з'являється характерне для нього, притаманне суто йому, його індивідуальне вібрато, що надає його співу особливої експресії. Після третьої строфи співак використовує наслідування голосом інструментальних звучань, так як це часто використовується у джазі, імпровізує. Разом з тим, саме в вокалі є також багато танцювальних ритмічних мотивів, що надають композиції яскравого характеру попмузики.

2.2. Руслана: «Дикі танці» (2004)

Руслана (Руслана Лижичко) – одна з найвідоміших українських попспівачок сучасності, яка працює в жанрах поп року, електроніки, денспопу, а також фолькпопу. Народилася в 1973 році у Львові. Школяркою співала в гурті «Оріон», дитячому ансамблі «Посмішка». Закінчила Львівський вищий державний музичний інститут імені М.В. Лисенка за спеціалізацією хорове диригування. Під час навчання брала заняття у

Мирослава Скорика, диригування – у Миколи Колесси та Юрія Луціва, вокалу – у Лариси Бужко, фортепіано – у Юрія Боня [40].

Музична кар'єра розпочалася її участю у Всеукраїнському фестивалі сучасної пісні й популярної музики «Червона Рута – 1993», а також – Всеукраїнському фестивалі поп- та рок-музики «Тарас Бульба – 1993». Наступного року Руслана та її продюсер й майбутній чоловік Олександр Ксенофонов відкрили студію «Люксен», на базі якої почали займатися озвучуванням радіо реклами (Oriflame, Coca-Cola, Stimorol).

У 1994 році Руслана стала володарем Гран-Прі першого Всеукраїнського телевізійного фестивалю «Мелодія». У 1996 році посіла перше місце на Міжнародному фестивалі мистецтв «Слов'янський базар» («Ой летіли дикі гуси»). Ця пісня була відомою вже раніше, однак Руслана і Олександр Ксенофонов змінили її дуже суттєво. «Наше покоління, – говорить Руслана, – вже інакше чуло автентичну і дуже швидко хотіло відокремитися від “совка”. Ми повністю змінили гармонію цієї пісні, почали туди заводити стандарти світових балад» [39].

У 1996 році працювала у шоу «Дзвінкий вітер» із «живим» звуком, що представляв собою синтез класичної музики й року. Того ж року співачка записала свій перший сингл і кліп «Ти» (в рамках проекту «Дзвінкий вітер»), з симфонічним оркестром і грутом «Клуб шанувальників чаю».

У 1997 році Руслана стала лауреаткою Шостого фестивалю «Таврійські ігри» та підготувала шоу «Різдво з Русланою», що включало концерт, телепрограму та анімаційний фільм «Балада про принцесу». У 1998 році вийшов альбом співачки «Мить весни. Дзвінкий вітер». Того ж року вона підготувала тур із благодійними концертами по стародавніх замках України, щоб привернути увагу громадськості до потреби їх реставрувати.

У 2000-му році Руслана розпочала новий проект – «Гуцульський», який було презентовано на фестивалі «Таврійські ігри» наступного року, в тому числі сингл «Знаю я». Цей проект став яскравим прикладом попфольку в українській музиці. Частиною цього проекту став новий альбом співачки,

випущений у 2003 році, – «Дикі танці», що вмістив численні характерні елементи традиційної гуцульської музики. Цей альбом став лідером продажу музичних альбомів року в Україні. Робота над альбомом проводилася на музичній студії Пітера Гебріела «Real World» у Лондоні. Альбом представляє собою компіляцію давніх етнічних гуцульських мотивів (ритмів і мелодичних зворотів), з рисами сучасної рок- поп-музики, що і визначає його належність до фолькпопу. Альбом «Дикі танці» став підсумком творчості Руслани в рамках «Гуцульського проєкту» [29].

Влітку 2003 року Руслана виступила зі своїм гуцульським шоу на фестивалях «Купальські зірки» й «Купальські ночі». Цього ж року зняла два нових кліпи – «Коломийка» і «Ой, заграймо, музиченьку» на пісні з альбому «Дикі танці». Продажі альбому «Дикі танці» були великими. Офіційна інформація говорить про реалізацію 100 000 його копій. Наприкінці 2003 року Руслана здійснила всеукраїнський концертний тур із шоу-програмою «Дикі танці».

На Євробаченні – 2004» шоу Руслани відрізнялося від виступів інших учасників конкурсу. Вона позиціонувала себе як «принцеса-воїн» (за силовою британського телекоментатора) і стала переможницею «Євробачення – 2004», виборовши першість серед 36-ти країн-учасниць. За наслідками перемоги Руслана отримала звання народної артистки України.

У подальшому – брала участь у фестивалі в Сеулі (2009), телевізійному проєкті «Битва українських міст» (2010, 2013), в якості тренера у талант-шоу «Голос країни» (з 2011 року).

Пісенний доробок співачки складають альбоми: «Мить весни. Дзвінкий вітер» (1998), «Останнє Різдво 90-х» (1999), «Найкраще» (2001), «Добрий вечір, Тобі...» (2002), «Дикі танці» (2003), «Wild Dances» (2004), «Club'in» (2005), «Амазонка» (2008), «Wild Energy» (2008), «Ей-форі-Я» (2012), «Мій Брат! (Разом!)» (2013), «Ми вітер» (2020), «Молитва світла» (2020).

Руслана вела активну громадську діяльність по боротьбі з торгівлею людьми, брала участь у Помаранчевій революції, була народним депутатом (парламент п'ятого скликання, 2006-2007 роки), брала участь у Революції Гідності).

На головній сторінці сайту Руслани йдеться про те, що співачка «приносить на сцену оригінальний містичний спів, надзвичайно древню техніку голосу, збережену в культурі Українських Карпат... Вся її музика, хореографія, спів, з елементами містики та древніми вібраціями – все це є давньою і чистою енергією її Землі» [9].

«Дикі танці» («**Wild Dances**») — пісня з однойменного альбому, з якою Руслана перемогла на «Євробаченні» — 2004. До альбому входять пісні «Ой заграй ми, музиченьку», «Знаю я», «Плес», «Аркан», «Скажи мені», «Коломийка», «Аркан», «Скажи мені», «Гуцулка», «Північна», «Це любов», «Я тебе люблю». Цей альбом, разом з його англомовною версією став п'ятикратно платиновим в Україні (продано понад 500,000 екземплярів платівки).

Пісня розпочинається пронизливим звучанням трембіт [54]. Кадри трембіт на відео змінюються постатями людей в довгих плащах, що сприймаються як персонажі з доісторичного минулого. Включається ритм-секція з активним синкопованим ритмом, який створює своєрідний пульс композиції. Відеоряд продовжується в сучасному просторі приміщенні.

Кадри змінюються швидко, чергуючи крокуючих, мерехтливе багаття, конструктивний сучасний інтер'єр, розтруби трембіт.

На сцені Руслана в супроводі своєї команди в шкіряних костюмах, з високими чобітьми, шкіряними шортами, шкіряними короткими майками (топами), в первісному стилі, з розпущеним волоссям.

Руслана — в образі амазонки.

Старий грузовик «проїжджає» будівлю наскрізь (цей мотив повторюється кілька разів).

Розтруби трембіт спрямовані до зірок і розчиняються в зірках, після цього — краєвид Карпатських гір.

Починається пісня вигуками «Гей-гей!» з ударами барабану. Кадри швидко змінюються, тепер перед глядачем обличчя гуцулів крупним планом. Звучить основна тема чітка, ритмічна, танцювальна, з вигуками. Мелодія пісні у вузькому діапазоні. В її основі — архаїчного походження і складу мотив. Простий, саме тому заряджаючий, як слоган реклами. В кадрі — великий барабан, артисти на сцені всі роблять ідентичні рухи, вони — як первісна община. Танцюють всі однаково, це груповий танець, всі рухаються ідентично, підстрибують, розкидають руки. Вони — втілення непереборної стихії.

В тексті пісні йдеться про кохання і про намір дівчини (амазонки) віддатися своєму коханому з усім запалом диких танців. Загалом текст пісні — більш фонетичний, ніж сенсотворий. В ній дуже багато вигуків і повторень складів «Хей, ші-кі-дай, ші-рі-кі-дан-хей» в їхніх найзрізноманітніших варіантах. В сюжетній частині тексту — найпростіші рими, на зразок — непевно / даремно; змала / стала; без жалю / запалю; твоя / ім'я; тебе / себе; у ранці / танці.

Напевно, даремно
Була я надто чемна
Хей, ші-кі-дай, ші-рі-кі-дан-хей
Ші-рі-кі-дай, ші-кі-рі-да-на
Не знала, що змала
Твоїм коханням стала
Хей, ші-кі-дай, ші-рі-кі-дан-хей
Ші-рі-кі-дай, ші-кі-рі-да-на
Без жалю запалю
Хей! Хей! Дикі танці!

Дай-на-дай-на Буду твоя
Дай-на-да-на-да Не зупинити
Дай-на-дай-на Моє ім'я
Дай-на-да-на-да Знає вітер

Для тебе, для себе
 Застелю ціле небо
 Хей, ші-кі-дай, ші-рі-кі-дан-хей
 Ші-рі-кі-дай, ші-кі-рі-да-на
 На сонці у ранці
 Запалю дикі танці
 Хе-ей! дан-хей
 Ші-рі-кі-дай, ші-кі-рі-да-на
 Без жалю запалю
 Хей! Хей! Дикі танці!

Дай-на-дай-на Буду твоя
 Дай-на-да-на-да Не зупинити
 Дай-на-дай-на Моє ім'я
 Дай-на-да-на-да Знає вітер

Хе-е-е-ей!

Дай-на-дай-на Буду твоя
 Дай-на-да-на Знай моє ім'я
 Дай-на-да-на-да
 Хей! Хей! Дикі танці!

Дай-на-дай-на Буду твоя
 Дай-на-да-на-да Не зупинити
 Дай-на-дай-на Моє ім'я
 Дай-на-да-на-да Знає вітер!

Композиція містить дві строфи: заспів звучить двічі, приспів «Дай-на-дай-на Буду твоя...» звучить тричі:

заспів – приспів – заспів – приспів – приспів

Важливою інтонацією пісні є інтонація мелодичної низхідної чистої кварта, якою починається заспів. Він одразу налаштовує на енергійний, впевнений лад. У заспіві — багато вигуків, закликів, він в цілому немелодичний, швидше — декламаційний, і в цьому особливість цієї пісні. Натомість в приспіві мелодія — більш розгорнута.

Головний ацент в пісні зроблено — на видовищності, на енергійних рухах і акробатичних трюках, на етнічних елементах, однак використаних в оточенні сучасного технологічного простору-середовища.

Важливим є те, що співачка (фронтвуменка) в образі, вона «одна з групи». Всі рухи всіх є ідентичними, вони включають розмахування головою, руками, ногами, стрибки тощо.

Оскільки в пісні йдеться, що лише вітер знає ім'я героїні, то на сцені — дуже багато вітру, з яким «змагаються» усі, а особливо Руслана. Її волосся вітер буквально «шматує» постійно, а сама вона немов проривається крізь вітер, рухаючись «супроти його волі».

Зйомки кліпу ведуться з різних позицій, крупним планом, загальним планом, збоку, зверху. Кадри монтуються дуже різко, швидко, іноді – це навіть просто швидке миготіння різних фрагментів. Мета такого підходу — передати насиченість, інтенсивність подій, якій відбуваються (насправді — пісня абсолютно безподієва, в сюжетному плані, в музичному плані, тому відсутність такого роду подій немов «компенсуються» сценічним рухом і відеорядом).

В кадрі часто використовується козак-характерник (обранець героїні), а також елементи бойового мистецтва.

Підсумовуючи, слід сказати, що ця пісня — танцювальна, тож на танцювальних елементах все й побудовано. Танцювальність має пріоритетні позиції – і в музичній композиції, і в її сценічному та відеовтіленні.

2.3. «Один в каное»: «У мене немає дому» (2019)

Гурт «Один в каное» утворився у 2010-му році у Львові.

Назва виникла випадково – солістка групи Ірина Швайдак вчитала про індіанське ім'я, яке українською перекладалось саме як «Один в каное». Пізніше з'явився логотип групи у вигляді квітки, кожен пелюсток якої символізує човен [15].

Перший виступ гурту відбувся того ж 2010 року. З того часу «Один в каное» вже побував з сольними концертами у багатьох великих містах України, гастролював за кордоном — в Чехії Франції, Великобританії, Польщі, взяв участь у низці фестивалів.

За словами Ірини, суть їхнього колективу — це «самотність у значенні самодостатності і незалежності». Устим доповнює, що «Один в каное» означає людину, яка самотня не через те, що з нею ніхто не дружить, а тому, що вона не має потреби у цьому» [25].

Склад гурту змінювався багато разів, в результаті чого від його початкового складу залишилося лише двоє: Іра Швайдак (вокалістка) та Устим Похмурський (гітарист). Згодом вони запросили перкусіоністку Олену Давиденко. В такому складі гурт видав у 2016 році дебютну платівку з однойменною назвою «Один в каное». До альбому увійшло 25 композицій, як результат п'ятирічних пошуків вічних сенсів [6].

Справжній вибух популярності «Один в каное» припав на 2022 рік. Пісня «У мене немає дому» на фоні вторгнення, масштабних руйнацій та масових переселень людей більш, ніж потужно зрезонувала в серцях багатьох українців, ставши музичним супроводом для багатьох воєнних відеохронік [14].

Сучасний склад колективу творять вокалістка Ірина Швайдак, гітарист Устим Похмурський та сесійний барабанщик Ігор Дзіковський. На запитання про мрію вони відповідають, що мріють виступити в кожному з 24-х великих міст України, адже коли почали реалізовувати свій проєкт, розпочалась війна і їм не вдалось виступити у Донецьку, Луганську та Криму, але артисти не полишають своєї мрії [25].

За словами О.Гурського, «Один в каное» — це поєднання інтелекту, етнічних «фішок», стриманої круті та сценічної скромності музикантів» [14].

За освітою Ірина – філологиня. Вона народилась у невеличкому містечку Львівської області. Більшість пісень були написані нею в під час навчання в університеті [13].

Однією з перших була пісня «Небо». За словами Ірини, «Небо» – для неї знакова пісня, яка має релігійний підтекст. У той час вона була захопилася релігією і ходила в християнську спільноту [13].

Першою піснею, написаною в складі гурту стала композиція «Човен», створена на вірші Івана Франка. Як зізнається співачка, вона ніколи не зможе повністю присвоїти цю пісню гурту, бо її слова належать великому українському поетові [13]. Презентація «Човна» слухачам відбулася у 2013 році в рамках музичного фестивалю «Франко Фест», і вона стала дуже успішною для гурту [31].

Свідомим рішенням музикантів було не брати у свою команду менеджерів і піарників. Усю адміністративну роботу виконують самостійно [31].

Одну з найпроникливіших пісень першого альбому Ірина присвятила відомій львівській вулиці — Личаківській. «То навіть не пісня – ідея, передчуття, емоція, — каже Ірина. — Я не написала її, йдучи по тій вулиці. Просто з'явилась емоція, і з думкою про Личаківську вулицю, про атмосферу, яка тоді там панувала, і народилася ця пісня» [13].

Тривалий час Ірина працювала у Львівському реабілітаційному центрі для молоді з вадами розвитку. Коли вона вирішила піти з цієї роботи, в неї виникла ідея пісні «У мене немає дому» [13]. Так виникла на даний час найбільш резонансна композиція гурту.

Музиканти вибірково ставляться до пропозицій виступати, вони принципово не грають на днях народження і весіллях, не беруть участі в політичних агітаціях. «Не хочу здаватися монахом-аскетом, — каже Ірина, — але, як співає Стінг, це не shape of my heart, мені це не до душі» [13].

Найбільша амбіція гурту – «заповнити культурну пустку української музики і залишитися в історії» [13].

«У мене немає дому» — найвідоміший сингл українського інді-гурту «Один в каное». Слова пісні належать фронтменці гурту Ірині Шайдак. Музику написав гітарист «Один в каное» Устим Похмурський. Відеоряд зняв

режисер Володимир Власенко. Це відео стало дебютним для гурту, який був створений майже за десять років до того. Пісня «У мене немає дому» отримала дуже високий рейтинг на платформі YouTube. Це понад 5 мільйонів переглядів та близько 300 тис. уподобань. Вона є однією з улюблених в підліткової української аудиторії, що є вагомою підставою для того, щоб спробувати розглянути її художні та музичні особливості [34].

Слова пісні написала вокалістка гурту Ірина Швайдак. Це цікавий зразок філофсько-метафоричної поезії, в якій використано такий тип віршування як віршована проза. Різна кількість рядків, різні рими, але переважно єдиний наголошений склад падає на передостанній склад рядка, кожен рядок при цьому має різну кількість складів.

Зміст поезії розповідає про блукача, в якого немає домівки, і який не пам'ятає свого минулого, хоча й хоче пригадати це минуле і прагне знайти свій дім. Герой – амбітний (чекає свого «Греммі»), але немає умов для творчості (немає де сісти і написати промову), немає умов, щоб «пошити» усіх (здружити, об'єднати).

Навколо героя – урбаністичний соціум (сотні людей першого і другого сорту, бетонні висотки), які наповнюють простір своїми «герцами» і «сенсами», в той час як герою це не дано (він – «ніколи нічого нікому»)

Оповідь ведеться від першої особи. У вірші, особливо його завершенні, багато повторів окремих слів (ми, люди, такі), рядків. Все це разом з особливими римами створює відчуття «потoku свідомості», адже вся пісня – це розмова героя з самим собою.

«Спочатку у нас не було такого завдання і бажання знімати кліпи, а потім ми собі почали уявляти якісь сценарії, але розуміли, що таке можна відзняти напевно лише в Голлівуді. Потім так сталося, що ми зустріли звукорежисера, з яким усе зійшло і стався такий кліп», — розповідає солістка гурту Ірина Швайдак [15].

Кліп до пісні виявився дебютним відео гурту, яке було створено на дев'ятому році діяльності колективу (зйомки в основному відбувалися на

Хортиці). Як і пісня – відеокадри – це спогади про минуле. Основні сюжетні мотиви: дім на хуторі, в домі – щаслива сім'я. Герой пісні – світлорусе хлоп'я з відкритим сумним поглядом (його зіграв Тимофій Васильєв). Хлоп'я залишає дім і вирушає в дорогу польовою стежиною. По дорозі він зустрічає козака з восьминогом. Вони приходять до зруйнованого ракетними ударами міста, де зустрічають вовкулаку – символ безсилля. Переночувавши в полі, біля багаття, мандрівники приходять до скелі Козака Мамає, плывуть у човні, подорожують високо в горах. За ними бреде вовкулака. Козак пригадує дівчину-україночку, яка махає йому рукою. Восьминіг пропливає крізь двері розбитої хатини... Хлопчина опускається на коліна, набирає в руки землі. Вовкулака вказує йому на його дім. Героя пригадує своє щасливе життя разом з батьками... Але дім тут же на сніговій хмарі тане в небі... Перед героєм – вовкулака...

Музичний зміст пісні (автор музики – гітарист гурту Устим Похмурський) – загалом нескладний. Пісня обрамлена звуками природи – співом птахів, шумом вітру та дощу. Музична форма – строфічна, з заспівом і приспівом, а також невеликим імпровізованим інструментальним програшем – бріджем.

У вступі вже звучить одна з ключових мелодико-гармонічних інтонацій пісні – велика секунда (гармонічна і мелодична), це четвертий і п'ятий ступені ладотональності – *fis* і *gis*. Мелодія пісні будується на варіантному повторенні ще однієї важливої інтонації – романсової, що представляє собою рух мала секста вверх, плавний рух на секунду вниз тону і стрибок назад в квінту (*gis–e–dis–gis*). Початкова фраза повторюється багато разів, створюючи ефект «зациклення» на одній думці. Приспів починається переходом в іншу теситуру. Він побудований на співі двох сусідніх звуків. На словах «Але врешті, а втім» з'являється новий мелодичний зворот «*fis – cis – e*». Він повторюється на цій ділянці форми, є більш експресивним та готує появу другого проведення приспіву. Такий прийом ще збільшує імпровізаційність, симфонізм пісенної форми.

Мелодико-гармонічний розвиток пісні демонструє яскраві ознаки ладотональної змінності: секундової, терцієвої. Чергуються між собою тимчасові тональні центри *cis-moll*, *H-dur*, *A-dur*, *Gis-dur*. Романсовість як жанрово-стильова ознака пісні поєднується з мовними інтонаціями, що надають композиції рис авторської, бардівської пісні, у якій мелодія – безпретензійна, адже головне – текст. Загалом у пісні використовується широковживаний діапазон: верхній тетрахорд малої октави – нижній тетрахорд першої октави, тобто мелодично – пісня досить невибаглива.

В основі гітарного супроводу – тоніка: мінорний тризвук з неакордовим тоном (секундою замість пріми). Увесь супровід проводить винятково акустична гітара (гітарист грає ударом, кидком). У другій строфі використано цікавий прийом: гітара немов постійно відстає від вокалістки, зростає роль імпровізації, в тому числі з'являється імпровізаційний програш гітари (блідж) перед початком другої строфи.

Особливої вразливості художньому образу надає оригінальний тембр вокалістки та манера її співу. Ірина Шайдюк співає з придигом, напівпошепки, дуже дитячим, інфантильним голосом, створюючи враження не то дитячого, не то дівчачого співу. Таким чином створюється дуже крихітний, беззахисний образ. Співачка використовує дуже вузьке звукоутворення, завдяки чому вона підкреслює дитячість, немов несформованість свого вокалу, таким чином, забезпечуючи особливу увагу аудиторії, адже і образ дитини на екрані, тим більше, вразливої, обділеної, сумної, тим більше й голос – підлітковий – є засоби посилення художньої експресії.

Вокалістка співає сповідально, жалібно, і водночас – це не проста скарга, це оповідь, відсторонена, немов крізь туман, якого повно на екрані, це скарга, але непряма, тому вона є ще більш проникливою. Таким чином пісня розповідає не лише про дім, якого нема, це пісня про самотність, про безпритульність і про всесвітній сум.

У подальшому, другій строфі, наприклад, тембр вокалістки починає містити в собі особливе тремтіння, яке нагадує не то звучання дрімби, не то джазові скет-вокалізації. Легеньке буркотіння надає його звучанню невимушеності, немов би вокалістка співає для себе, а не для сцени.

Загалом для такого типу вокалу характерне передньопозиційне звукоутворення, де значну роль відіграють зуби, рот, щелепа, але не гортань, не трахея, не діафрагма. Так виникає більшим чином інтоноване промовляння, ніж спів, що наближає такий вокал до співу бардівської традиції.

В приспіві зростає динаміка, сила голосу, напруженість співу. Однак поряд з цим все ж залишається дитяча, інфантильна незрілість, слабкість, відчуття немов би обмеженості технічних можливостей вокалу. Разом з тим моментами, в ділянках напруження вокалу співачка гарно імпровізує, застосовує прийоми свінгування. Чим більше до кінця пісні голос вокалістки набуває нових обертонів, починає бриніти, дзвеніти захопленням, задоволенням, починає вібрувати. Це дуже гарний прийом, прибережений до кульмінації. І він справляє гарне враження на слухача.

Пісня є дуже популярною. Вона має близько 300 тис. уподобань. Коментарі під записом говорять про те, що ця пісня асоціюється зі зруйнованими східноукраїнськими містами. Наприклад,

«Я з Харкова. Так вийшло, що я раніше не чула цю пісню. Нещодавно, гуляючи центром Львова, я почула, як вуличний музикант співав її. Для мене це був шок. І вперше з початку війни я просто сіла і дозволила сльозам литися. Виплакала все, що так довго стримувала в собі. Дякую Вам! Це – просто в душу».

«Вчора у Варшаві на площі цю пісню співала дівчина, плакали усі, навіть поляки. Лиш згадуючи в голові ці слова, вже комок у горлі. Тримаймося українці, ми сильні і скоро повернемось до своїх домівок».

«Я втратила свій дім в місті Севастополь в 2014. Його просто ганебно відібрав колега по роботі, зламав замок і захопив моє майно. А потім я

поїхала шукати новий дім. І вже в 2022 році моя квартира згоріла дотла в Маріуполі. Тепер там лише випалена земля. Я в своїй країні, але я ніде. Щоразу плачу під цю пісню».

У результаті проведеного аналізу з'ясовано, що вербальний текст пісні «У мене немає дому» належить до філософсько-метафоричної поезії. Його зміст — оповідь блукача, в якого немає домівки, і який не пам'ятає свого минулого. У вірші, особливо його завершенні, багато повторів окремих слів, рядків, що створює відчуття «потoku свідомості». Як і пісня – відеокадри – це спогади про минуле. Музична форма пісні – строфічна, з заспівом, приспівом та бріджем. Одна з ключових мелодико-гармонічних інтонацій – великосекундова. Інша – романсова (gis–e–dis–gis), що поєднується з мовними інтонаціями, надаючи композиції рис бардівської пісні. Увесь супровід проводить винятково акустична гітара (гітарист грає ударом). Особливої вразливості художньому образу надає оригінальний тембр вокалістки та манера її співу. Ірина Шайдюк співає з придилом, напівпошепки, дуже дитячим, інфантильним голосом, використовуючи дуже вузьке звукоутворення. У подальшому тембр вокалістки набуває тремтіння, яке нагадує не то звучання дрімби, не то джазові скет-вокалізації. Пісня має близько 300 тис. уподобань. Коментарі під записом говорять про те, що вона асоціюється зі зруйнованими східноукраїнськими містами.

ВИСНОВКИ

В українському музикознавстві термін попмузика не має усталеного значення. Він часто вживається поряд з терміном естрадна пісня. В нашій роботі ми спираємося на визначення попмузики кандидата мистецтвознавства, доцента кафедри музичного мистецтва КНУКіМ Вероніки Тормахової, згідно якого поп-музика означає увесь обсяг сучасної масової пісенної та інструментальної творчості, яка походить від розважальної, джазової й бітової музики, але також відноситься до стилів, жанрів і манери масового музикування – пісенних форм, танцювальної й легкої оркестрової музики, рокмузики у всьому її стилістичному різноманітті.

Українська попмузика 1989-2024 років розвивалася відповідно до двох провідних тенденцій — наслідування західних традицій та створення власних музичних напрямів на фольклорній основі. Характерною рисою української попмузики є опора на усталені моделі, однією з яких є популярна пісня-хіт, з виразною мелодикою, що легко запам'ятовується, нескладною гармонією, куплетною формою.

Формування української попмузики в радянську добу відбувалося в умовах закритості суспільства, існування т. зв. «залізної завіси», неможливості повноцінних контактів із зарубіжними музикантами. Творчі ідеї артистів підлягали жорсткій цензурі з боку КДБ та радянської влади в цілому. Концертні програми, репертуар, тексти і навіть музичні стилі, костюми – усе ретельно перевірялося на відповідність панівній ідеології та курсу комуністичної партії. Початок 1990-х рр. приніс довгоочікувану свободу, проте разом з нею і нові фінансові та правові умови функціонування музичного продукту, які потребували нових підходів.

Основною вимогою до конкурентоспроможного продукту стала вимога яскравого виконавця, емоційно забарвленого, персоналізованого, пісні якого

є доступними і добре запам'ятовуються. З огляду саме на це формувалася стратегія успіху. Укорінення в масовій свідомості поняття «продукту» означало перехід на іншу систему цінностей і відповідно понять, якими вона окреслюється, тобто комерційної цифровізованої масової культури, де ключовими поняттями стали «композиція», «хіт», «шлягер», «трек» тощо.

Вагомим чинником розвитку української попмузики в 1990-х став активний фестивальний рух. Одним із найавторитетніших в цьому плані заявив себе фестиваль сучасної пісні та популярної музики «Червона рута», який вперше відбувся 17 вересня 1989 р. за підтримки Народного руху України. Учасниками першої «Червоної рути» стали такі яскраві рок-гурти як «Брати Гадюкіни», «Воплі Відоплясова», «Кому Вниз», сольні виконавці Марія Бурмака, Ірина Білик, Андрій Миколайчук та ін.

На хвилі Помаранчевої революції 2004 р. з'явилося ціле покоління українських попвиконавців, творчість яких була опосередкована прагненням продемонструвати проєвропейську налаштованість. Серед таких – Олександр Пономарьов, Марія Бурмака, Руслана, Росава, Тарас Чубай, Тарас Петриненко, гурти «Океан Ельзи», «Мандри», «Воплі Відоплясова», «Тартак», «Танок на майдані Конго», «Гринджоли» та ін.

Події Євромайдану, Революція Гідності, анексія Криму та початок Антитерористичної операції на Донбасі зумовили активізацію розвитку української попмузики. З початком відкритого воєнного вторгнення 2022 року більшість українських попвиконавців почала свідомо відходити від любовної лірики та писати патріотичні пісні. Українська попмузика стала важливим інструментом посилення патріотизму та єднання людей із різних шарів суспільства на підтримку Збройних Сил України.

Досліджуваний період 1989-2024 років обіймає три десятиліття, що стало підставою вибрати одного з показових для цього періоду та домінуючого у той час напрямку української попмузики виконавця та здійснити аналіз його пісенної композиції (хіта). Така настанова була покладена в основу концепції нашого магістерського дослідження. Так

виникла ідея звернутися до пісні «Там, де нас нема» гурту «Океану Ельзи» як показової для поп року 1990-х, пісні «Дикі танці» Руслани як показової для попфольку 2000-х та пісні «У мене немає дому» гурту «Один в каное» як показової для інді 2010-х. Кожна з цих композицій проаналізована нами як символ того періоду, в який вона була створена і набула резонансу в українському суспільстві. Так пісня «Там, де нас нема» – це про період формування української попмузики, що співпав з періодом відродження Української держави і про характерний для цього часу і творчості гурту «Океан Ельзи» напрям поп року. Пісня «Дикі танці» – це про вихід української попмузики на міжнародну арену, і у зв'язку з цим підкреслення її національного колориту за допомогою попфольку – напряму, притаманного для творчості Руслани. Пісня «У мене немає дому» – це про події війни, боротьбу за власну культурну ідентичність і про напрям інді, актуалізований в українській попмузиці останніх років та творчості гурту «Один в каное». Крім того, вибрані зразки є хітами (тобто дуже популярними композиціями) української поп-музики періоду 1989-2024 років, і яскравими прикладами різних її стильових напрямків – поп року, попфольку та інді – відповідно.

«Там, де нас нема» (1998) – рання пісня «Океану Ельзи» (гурт створено у 1994 році). Вона має автобіографічне, дуже суб'єктивне, особистісне звучання, що притаманно для поп року. Текст пісні нагадує зашифроване письмо, в якому смислові слова сховані між «неосмисленими» повторами «Там, там, там, де нас нема». Композиція побудована на багаторазовому повторенні простого короткого мотиву, ніби щось заважає мелодії і гармонії вийти за межі цієї обмеженої послідовності. В музичному плані велику роль відіграє супровід електрогітари — неодмінна ознака поп року та специфічний в тембровому плані «попроковий» (нетиповий, специфічний) голос Святослава. У заспіві голос звучить на фоні акустичної гітари, без перкусії, акустично, прозоро, скромно. У приспіві мелодія піднімається у високий регістр, набуває благального звучання, стає більш розспівною. В інтонуванні С. Вакарчука з'являється характерне для нього, притаманне суто йому, його

індивідуальне вібрато, що надає його вокалу особливої експресії.

Пісня Руслани «Дикі танці» створена у 2003 році, в період розквіту творчості співачки, кар'єра якої розпочалася ще з фестивалю «Червона Рута – 1993». Вона є яскравим прикладом попфольку і була написана в рамках проєкту «Гуцульський», частиною якого став альбом «Дикі танці», що містив численні елементи традиційної гуцульського фольку. Ця пісня здобула Україні першу перемогу на «Євробаченні» у 2004 році, де Руслана позиціонувала себе як «принцеса-воїн». «Дикі танці» мають характерні риси попфольку – музично (це елементи архаїки), словесно (це вигуки-повтори «Хей, ші-кі-дай, ші-рі-кі-дан-хей»), сценічно (гуцульський одяг, гуцульський танець аркан та ін.). Головний ацент в пісні зроблено — на видовищності, на енергійних рухах і акробатичних трюках, на етнічних елементах, однак використаних в оточенні сучасного технологічного простору-середовища. Оскільки в пісні йдеться, що лише вітер знає ім'я героїні, то на сцені — дуже багато вітру, з яким «змагаються» усі, а особливо Руслана. Її волосся вітер буквально «шматує» постійно, а сама вона немов проривається крізь вітер, рухаючись «супроти його волі».

Пісня «У мене немає дому» гурту «Один в каное» була написана у 2019 році (гурт було створено у 2010 році). «У мене немає дому» — найвідоміший сингл цього гурту і яскравий приклад стилю інді (напряму, незалежного від мейнстріму). Слова пісні є цікавим зразком філофсько-метафоричної поезії, в якій йдеться про блукача, в якого немає домівки, і який не пам'ятає свого минулого. Навколо героя – урбаністичний соціум, люди, які наповнюють простір своїми «герцями» і «сенсами». Вся пісня – це розмова героя з самим собою. Мелодія пісні будується на варіантному повторенні романсової інтонації, створюючи ефект «зациклення». Приспів є більш експресивним та навіть має риси імпровізації. Особливої вразливості художньому образу надає оригінальний тембр вокалістки та манера її співу. Ірина Шайдюк співає з придихом, напівпошепки, дуже дитячим, інфантильним голосом, створюючи враження не то дитячого, не то дівчачого

співу. Таким чином створюється дуже крихітний, беззахисний образ, немов би вокалістка співає для себе, а не для сцени. Разом з тим моментами, в ділянках напруження вокалу співачка імпровізує. Чим більше до кінця її голос набуває нових обертонів, починає вібрувати, нагадуючи не то звучання дрімби, не то джазові скет-вокалізації.

Проаналізовані хіти дають уявлення про характерні для української попмузики 1989-2024 років такі її напрями як попрок, попфольк та інді. Вони належать до золотого фонду української попмузики. Пік найбільшої популярності кожної припав на відповідний їй період-десятиліття, кожна стала знаковою у репертуарі їхніх творців і в українській попмузиці в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амеліна С. Масова культура в контексті глобалізаційних тенденцій сучасної епохи. *Вісник Львівського університету. Серія філософські науки*. 2013. Вип. 16. С. 169–176.
2. Афанасьєв Ю. Соціальне призначення мистецтва як системоутворювальний чинник національної художньої культури. *Культурологічна думка*. 2010. № 2. С. 169–173.
3. Балук Р. Психологія контрастів у творчості Святослава Вакарчука : URL: <http://www.romanbaluk.livejournal.com/49735.html>. (дата звернення 29.06.2024).
4. Бердинських Х. Капітан Океанів: інтерв'ю зі Святославом Вакарчуком. *Кореспондент*. 2013. № 41 (дата звернення 29.06.2024).
5. Березнюк С. І. Функції музичних фестивалів у культуротворчих процесах креативної індустрії. *Topical issues of the development of modern science : abstracts of the VI International scientific and practical conference, Sofia, Bulgaria, February 12–14, 2020*. Sofia, 2020. С. 271–276.
6. Біографія. URL : <https://odynvkanoe.com/bio/> (дата звернення 08.03.2024).
7. Бойко О. М. Українська масова музика: етапи розвитку, національні особливості : дис. ... канд. мистецтвознав. : 17.00.03 / НАН України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Київ, 2017. 215 с.
8. Бурлака А. В. Українська естрадна пісня в сучасній масовій художній культурі: дис.... д-ра філософії. 034 – Культурологія. Київ, 2023. 194 с.
9. Виконавець Руслана. Пісня «Дикі танці». Суспільне. Євробачення. URL : <https://eurovision.ua/1814-ruslana/> (дата звернення 03.10.2024).
10. «Вночі» Святослава Вакарчука: «немасові» ласощі. URL : <http://www.sumno.com/1hv>. (дата звернення 29.06.2024).

11. Волков М. В Івано-Франківську виступив «Брюссель» Святослава Вакарчука. *Репортер*. 2012. 9 квіт. (дата звернення 29.06.2024).
12. Воронова Н. С. Музика як соціально-культурний феномен в контексті інформаційного простору. *Вісник Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія*. 2011. № 2. С. 138–142.
13. Гайворонська О. Гурт «Один в каное». Музика з амбіціями. *Українська правда. Життя*. 2019. 10 берез. URL : <https://life.pravda.com.ua/culture/2019/03/10/235963/> (дата звернення 08.03.2024).
14. Гурський О. Слухаймо українське: 5 пісень гурту «Один в каное», які розчулюють і надихають. *Гард-Сімі*. 2022/ 14 жовт. URL : <https://theguard.city/blogs/243419/5-pisen-gurtu-odin-v-kanoe> (дата звернення 08.03.2024).
15. Гурт «Один в каное» показав голлівудський кліп з козаком і космічним восьминогом. *ТСН*. 2019. 15 січ. URL : <https://tsn.ua/glamur/gurt-odin-v-kanoe-pokazav-gollivudskiy-clip-z-kozakom-i-kosmichnim-vosminogom-1280532.html> (дата звернення 08.03.2024)
16. Гутик О. Святослав Вакарчук: «Мене лякає власна невгамовна енергія»: «Океан Ельзи» почне святкувати 20-річчя у Львові. *Високий замок*. 2014. 25 трав. (дата звернення 29.06.2024).
17. Денисенко Г. Вакарчук заспівав «Вночі». *Хрещатик*. 2008. 7 лист. (дата звернення 29.06.2024).
18. Доренко А. С. «Один в каное»: «У мене немає дому». *Матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень»*. Луцьк: Електронне видання: Вежа-Друк, 2024. С. 535–538.
19. Друг ОЕ. Фан-клуб «Океана Ельзи» и Святослава Вакарчука. URL : <http://www.oe-vakarchuk.livejournal.com> (дата звернення 29.06.2024).
20. Дутчак В. Г. Від музики майдану до музики війни: український феномен. *The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political,*

- cultural educational, religious, economic, and legal aspects* : scientific monograph. Riga, 2022. P. 716–725. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-223-4-86>
21. Євтушенко О. Анти-гламур Святослава Вакарчука: 4 листопада в Театрі ім. Івана Франка вокаліст «Океану Ельзи» представив публіці музичний проект «Вночі». *День*. 2008. (дата звернення 29.06.2024).
 22. Жила О. Святослав Вакарчук: «У творчості основоположним є час»: інтерв'ю : URL : <http://www.oe-vakarchuk.livejournal.com/273448.html>. (дата звернення 29.06.2024).
 23. Кисла С. В. Діалог етно- та попкультури у музичному мистецтві ХХ – ХХІ століть. *Молодий вчений*. 2018. № 2 (54). С. 103–106.
 24. Комаровська О. А. Художньо-інтонаційний простір життя як джерело цінностей підростаючої особистості. *Topical issues of education* : collective monograph. Lisbon, 2018. P. 260-275.
 25. Кучер Д. Один в каное: вміння знаходити компроміси і дивитись в одному напрямку – секрет існування нашого гурту. *PIA-Львів: журнал мудрих людей*. URL : <http://rialviv.com/articles/odin-v-kanoe-vminnya-znahoditi-kompromisi-i-divitis-v-odnomu-napryamku-sekret-isnuvannya-nashogo-gurtu.html> (дата звернення 08.03.2024).
 26. Лютий Т. В. Масова і популярна культура: проблема демаркації. *Наукові записки НаУКМА. Філософія та релігієзнавство*. 2019. Т. 3. С. 85–99.
 27. Марчук Н. Традиційна та масова культури: компаративний аналіз. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Культурологія. 2015. Вип. 16. С. 79–86.
 28. Міллі М. Святослав Вакарчук: «Назва альбому в нас з'явилася ще раніше, ніж ми знали, які пісні будуть в ньому»: інтерв'ю. URL : <http://www.molode.com.ua> (дата звернення 29.06.2024).

29. Морі Є. Антологія українського альбому. Руслана і «Мить весни». *Суспільне. Культура*. URL : <https://suspilne.media/14023-antologia-ukrainskogo-albomu-ruslana/> (дата звернення 02.11.2022).
30. Мозговий М.П. Становлення і тенденції розвитку української естрадної пісні : автореферат дис... канд. мистецтвознав.: 17.00.01. Київ, 2007. 19 с.
31. Морі Є. Антологія українського гурту «Один в каное». *Суспільне. Культура*. 2020. 22 трав. URL : <https://suspilne.media/culture/35485-antologia-ukrainskogo-albomu-odin-v-kanoe/> (дата звернення 08.03.2024).
32. На новий альбом «Dolce Vita» Святослава Вакарчука надихнув Фелліні: Океан Ельзи планує побувати всюди: від Сахаліну до Каліфорнії. URL : <http://www.tyzhden.ua/news/12118> (дата звернення 29.06.2024).
33. Николенко О. Чому українська музика 90-х така дивна (і така прекрасна). *Суспільне. Культура*. 2021. 9 верес. URL: <https://suspilne.media/11293-comu-ukrainska-muzika-90-h-taka-divna-i-taka-prekrasna/> (дата звернення: 29.06.2024).
34. Один в каное – У мене немає дому | Odyn v kanoe – I have no home. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=gw2nclcoFNE> (дата звернення 08.03.2024).
35. Поплавський М.М. Антологія сучасної української естради. Київ: Преса України, 2004. 416 с.
36. Презентація нового сольного проекту Святослава Вакарчука «Вночі»: офіційний прес-реліз проекту. URL : <http://www.infolviv.net> (дата звернення 29.06.2024).
37. Про нас. *З країни в Україну*. URL: <https://coukraine.org/> (дата звернення: 29.06.2024).
38. Рахманін С. Святослав Вакарчук: «Індивідуальності не схильні збиватися у зграї, але їм цілком притаманний колективізм»: інтерв'ю. *Дзеркало тижня*. 2013. 11 жовт. (дата звернення 29.06.2024).

39. Руслана : офіційний сайт. URL : <https://ruslana.ua/> (дата звернення 02.11.2022).
40. Руслана Лижичко. Співачка, композитор, экс-народний депутат України. *Ліга. Досьє*. URL : <https://file.liga.net/persons/lijichko-ryslana> (дата звернення 03.11.2022).
41. Рябуха Т.М. Витоки та інтонаційні складові української пісенної естради : автореферат дис. канд. мистецтвознав. Харків, 2017. 19 с.
42. Святослав Вакарчук: «Внутрішня свобода і пізнання – дві найбільші цінності для мене». URL :: <http://www.innovations.com.ua> (дата звернення 29.06.2024).
43. Святослав Вакарчук: «Наш тур сьогодні – не причина для радості, а момент єднання українців»: Всеукр. тур «20 років разом». URL : <http://www.0362.ua/news/547602> (дата звернення 29.06.2024).
44. Сугрובהва Ю. Культурна ідентичність як інтегруюча форма самототожності особистості й колективу в сучасному поліетнічному суспільстві України. *Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2011. № 4. С. 77–81.
45. Тринько О. Українська фолктроніка: синтез фольклору та поп-музики УДК 398+784.75. Актуальні питання гуманітарних наук. 2021. Вип. 36, том 3, 2021. С. 43–46. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/36-3-7> (дата звернення 05.10.2022).
46. Таранюк І. Святослав Вакарчук: «Я не писав жодної пісні про революцію»: інтерв'ю. URL : <http://www.4vlada.net> (дата звернення 29.06.2024).
47. Тормахова В.М. Українська естрадна музика і фольклор: взаємопроникнення і синтез : автореферат дис... канд. мистецтвознав.: 17.00.03. Київ, 2007. 17 с.
48. Тормахова В. Характерні риси української поп-музики кінця ХХ – початку ХХІ століть. *Університетська кафедра*. 2014. № 3. С. 165–172.

49. У Трускавці відбувся благодійний концерт на підтримку українських захисників. *Джерела Трускавця*. 2022. 15 квіт. URL: <https://djerela.com.ua/news/truskavets/u-truskavts-v-dbuvsya-blagod-uniykontsert-na-p-dtrimku-ukra-nskikh-zakhisnik-v> (дата звернення: 29.06.2024).
50. Уткін Є. Святослав Вакарчук: «Ти мушиш думати про своїх слухачів»: інтерв'ю. URL: <http://www.jazzinkiev.com> (дата звернення 29.06.2024).
51. Фурдичко А. Поп-фольк як явище культурних етно-адаптаційних процесів сучасного музичного мистецтва України. *Народознавчі зошити*. 2017. № 5 (137). С. 1198–1207.
52. Шевченко О. Г. Українська популярна музика: витоки та проблематика (1920–1990 рр.) : дис. ... канд. Мистецтвознав. : 26.00.01. Київ, 2010. 170 с.
53. Шершова Т. В. Культурна пам'ять як чинник формування національної ідентичності (на матеріалах народно-пісенних практик Полтавщини) : дис. д-ра філософії : 034 / Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. Київ, 2021. 241 с.
54. Ruslana – Дикі танці (Official Video). URL : <https://www.youtube.com/watch?v=cIEGEoHNZgo> (дата звернення 29.06.2024).
55. Gioia T. *Love Songs: The Hidden History*. New York : Oxford University Press, 2015. 336 p.